

Słownik rodzajów i gatunków literackich po serbsku

Nieoczekiwanie i poniewczasie dotarła do nas wiadomość, że oto jakiś czas temu ukazał się w Belgradzie (2015, Wydawnictwo Službeni Glasnik), pod opieką merytoryczną Gojko Tešića, w przekładzie Ivany Đokić Saunderson na język serbski, nasz łódzki *Słownik rodzajów i gatunków literackich* pod redakcją Grzegorza Gazdy i Słowini Tyneckiej-Makowskiej, wydanie Universitasu (Kraków 2006). Wypada, nie bez akademickiej satysfakcji, cieszyć się z faktu, że zespołowa inicjatywa pracowników Katedry Teorii Literatury Uniwersytetu Łódzkiego znalazła uznanie zagranicą. Jak napisano we wstępie do edycji Universitasu, ów *Słownik...* powstał na bazie publikowanych od półwiecza haseł w „Zagadnieniach Rodzajów Literackich” przez Stefanię Skwarczyńską, redaktora naczelnego czasopisma. Belgradzka edycja *Rečnik književnih rodova i vrsta* starannie wydana i bez jakiegokolwiek zarzutu translacyjnego przełożona, liczy ponad 1150 stron, czyli więcej niż wydanie polskie, o czym zdecydował pomniejszony format opasłej książki. Decyzja o tej inicjatywie wydawniczej i przekładowej zapadła w belgradzkim wydawnictwie zapewne wcześniej niż podjęliśmy pomysł — biorąc pod uwagę sukces edytorski Universitasu — edycji nowego wydania, tym razem w PWN, w Warszawie (2012, pod redakcją Grzegorza Gazdy), rozszerzonego o ponad sześćdziesiąt nowych haseł oraz uzupełnionego dwoma indeksami: haseł i nazwisk. Uzupełniono także bibliografię pod hasłami. Bo z korzyścią dla wszystkich, redaktorów i autorów, w Polsce i w Serbii, byłoby, gdyby w Belgradzie ukazało się w przekładzie nasze nowe wydanie.

GRZEGORZ GAZDA

Biserka Rajčić — ambasador polskiej literatury w Serbii

Biserka Rajčić pośród tłumaczy i popularyzatorów literatury polskiej na świecie zajmuje zapewne pierwsze miejsce. A w swoim kraju, w Serbii jest szczególnie zasłużonym od lat ambasadorem naszej literatury i kultury literackiej. Wielokrotnie była w Polsce za swoje zasługi honorowana odznaczeniami i prestiżowymi nagrodami. Tłumaczyła utwory ponad trzystu polskich autorów i to tych największych, ale i liczne teksty krytyków i badaczy literatury i teatru. Dzięki niej obecne jest w Serbii także polskie dramatopisarstwo, a także — w szerokim tego słowa znaczeniu — polska humanistyka. Bo Biserka Rajčić jest również aktywną eseistką, publicystką oraz autorką kompetentnych interpretacji zwłaszcza polskiej literatury dwudziestowiecznej i awangardy. Tłumaczyła także łódzkich autorów, poetów oraz badaczy literatury i sztuki (m.in. Ryszarda Kluszczyńskiego i Grzegorza Gazdę). Nie sposób w krótkiej nocie wymienić wszystkie jej osiągnięcia translacyjne. Ostatnio tłumaczyła najważniejsze utwory Witolda Gombrowicza, Stanisława Ignacego Witkiewicza,

Tadeusza Peipera, Brunona Schulza i Debory Vogel. I co ważne, tym bardzo cenionym przekładom towarzyszy publicystyka i interpretacje krytycznoliterackie jej autorstwa w najważniejszych czasopismach literackich Serbii. Tu trzeba wyróżnić dzieło niezwykle, czyli dwa ponad pięciusetstronicowe tomy o dużym formacie zatytułowane *Poljska književna avangarda. Poezija, proza, drama 1917–1939*, wydane w Belgradzie (wyd. Službeni Glasnik, 2011–2014). Tomy mieszczą także teksty programowe, manifesty i wypowiedzi teoretyczne polskich awangardzistów. W układzie chronologicznym Rajčić po swoim wstępie przedstawia w autorskich przekładach — w znakomitej oprawie graficznej i ilustracyjnej — nowatorów polskich oraz reprezentantów awangardy żydowskiej obecnej wtedy w Polsce, najpierw w ich dorobku programowym, a następnie poprzez ich poezję, prozę i dramat. Można rzec, że mimo paru antologii (np. Andrzeja Lama i tomy Biblioteki Narodowej), my w Polsce nie dorobiliśmy się tak rzetelnej, tak reprezentatywnej, tak kompetentnej antologii — pełnego obrazu polskiego nowatorstwa pierwszych dziesięcioleci XX stulecia. I co jeszcze warto podkreślić, wpisane w konteksty polskich tekstów utwory tworzących wtedy w Polsce nowatorów żydowskich brzmią nie tylko ciekawie, ale i inspirują do rozmaitych przemyśleń komparatystycznych. Biserka Rajčić będzie jesienią tego roku w Łodzi, aby uczestniczyć w wystawie poświęconej awangardzie lwowskiej i Deborze Vogel.

GRZEGORZ GAZDA